

Bijlage 9 - Nader onderzoek ecologie

Nader onderzoek Natuur

Zonnepark Engelandweg 57 Ritthem

OPDRACHTGEVER:

Lightsource Renewable Energy

RAPPORTAGE DOOR:

SNKecoadvies

Ing. P.J. Sinke

Rapportnummer: 2024- 00046

Opdrachtgever:

Lightsource Renewable Energy
Prins Bernhardplein 200
1097 JB Amsterdam

Opdrachtnemer:

SNKecoadvies

Rapportnummer: 2024-00046

Versienummer: 1

Status: Concept

Datum: 02 oktober 2024

Contactpersoon Opdrachtgever:

dhr. B van den Haak

Opsteller: ing. P.J. Sinke

Paraaf:

Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van dit rapport inclusief de foto's is alleen toegestaan met toestemming van de eigenaar (opdrachtgever) en onder vermelding van de bron.

Dit rapport is met grote zorg opgesteld. Desondanks aanvaardt SNKecoadvies geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of door toepassing van adviezen. Onze algemene voorwaarden en privacyverklaring zijn te vinden op www.snkecoadvies.nl

Moerdamme 24, 4415 AP Oostdijk

KVK: 89241088 BTW-nummer: NL004708194B98

Moerdamme 24
4415 AP Oostdijk

www.snkecoadvies.nl

info@snkecoadvies.nl

+31 6 81914386

INHOUD

1. Aanleiding en doelstelling.....	4
2. Wettelijk kader.....	5
2.1 Flora- en fauna activiteit Omgevingswet	5
2.2 Vogelrichtlijn.....	5
2.3 Habitatrichtlijn, bijlage II van verdrag van Bern en Bijlage I van verdrag van Bonn	5
2.4 Andere soorten.....	6
2.5 Zorgplicht.....	6
2.6 Natuurnetwerk Nederland	7
3. Plangebied en voorgenomen werkzaamheden	8
3.1 Beschrijving plangebied.....	8
3.2 Voorgenomen werkzaamheden en planning	9
4. Onderzoeksopzet	9
4.1 Jaarrond beschermde nesten	9
4.2 Marterachtigen.....	10
4.3 Haas	11
4.4 Grote Leeuwenklauw	11
4.5. Natuurnetwerk Zeeland	12
5. onderzoeksresultaten veldonderzoek	13
5.1 Jaarrond beschermde nesten.....	13
5.1.1 Resultaten	13
5.2 Marterachtigen.....	14
5.2.1 Resultaten	16
5.2.2 Overige soorten	17
5.3 Haas	18
5.3.1 Resultaten	18
5.4 Grote Leeuwenklauw	19
Resultaten	19
5.5 Natuurnetwerk Zeeland	20
6. Conclusies, aanbevelingen en vervolgstappen	22
6.1 Jaarrond beschermde nesten	22
6.2 Marterachtigen.....	22
6.2.1 Steenmarter	22
6.2.2 Wezel	23
6.3 Haas	23
6.4 Grote leeuwenklauw	23
6.5 Natuurnetwerk Zeeland	23
Bronnen.....	24
Bijlage 1: Impressie onderzoekslocatie.....	25

1. AANLEIDING EN DOELSTELLING

Lightsource Renewable Energy is voornemens tot de ontwikkeling van een zonneweide te komen (inclusief de hierbij behorende gebouwen en installaties), ten behoeve van het opwekken van groene energie. De percelen van de projectlocatie zijn bekend onder kadastraal sectie M nummers: 1389, 1025 en 1027, gemeente Vlissingen. In december 2023 heeft Econsultancy een quickscan uitgevoerd in het betreffende projectgebied. De quickscan Wet natuurbescherming is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn, die volgens de Omgevingswet een beschermde status hebben en die mogelijk negatieve invloed kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep. Tevens is beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op Natura 2000-gebieden, houtopstanden die middels de Omgevingswet zijn beschermd, of op gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland.

Uit deze ecologische quickscan blijkt dat nader onderzoek naar jaarrond beschermde nesten van de boomvalk, buizerd, havik, ransuil en sperwer noodzakelijk is gezien een groot nest in een boom is aangetroffen. Daarnaast dient nader onderzoek te worden gedaan naar wezel, hermelijn, bunzing, steenmarter en haas. Ook dient nader onderzoek te worden uitgevoerd naar het voorkomen van grote leeuwenklauw. Tot slot dient vervolgonderzoek plaats te vinden naar mogelijke aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland middels een nee, tenzij toetsing.

Naar aanleiding van de uitkomsten van de uitgevoerde ecologische quickscan heeft de initiatiefnemer SNKecoadvies gevraagd nader onderzoek uit te voeren naar Jaarrond beschermde broedvogels waaronder de boomvalk, buizerd, havik, ransuil en sperwer. Nader onderzoek naar vaste rust- of voortplantingsplaats van de bunzing, wezel, hermelijn, en steenmarter en de haas. Nader onderzoek naar voorkomen van de Grote leeuwenklauw en Nee- tenzij toetsing ten aanzien van mogelijke aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland teneinde het zonnepark te kunnen realiseren.

Het doel van het nader onderzoek is vierledig:

1. Er wordt vastgesteld of en zo ja op welke manier, het plangebied deel uitmaakt van het functioneel leefgebied, vaste rust- en verblijfplaatsen en- of voortplantingsplaatsen, of voorkomen van:
 - wezel
 - hermelijn
 - bunzing
 - steenmarter
 - haas
 - boomvalk
 - buizerd
 - havik
 - ransuil
 - sperwer
 - grote leeuwenklauw
2. Er wordt vastgesteld of voorgenomen plannen leiden tot aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland.
3. Daarnaast wordt bepaald of de voorgenomen werkzaamheden een overtreding van de Omgevingswet tot gevolg hebben.
4. Afhankelijk van de resultaten wordt bepaald of, en zo ja welke vervolgstappen nodig zijn.

De voorlopige planning van de voorgenomen activiteiten is niet bekend.

In deze rapportage worden de bevindingen beschreven van de onderzoeksresultaten en wordt aangegeven of op basis van deze resultaten de voorgenomen activiteiten vergunning plichtig zijn in het kader van de Omgevingswet.

2. WETTELIJK KADER

2.1 FLORA- EN FAUNA ACTIVITEIT OMGEVINGSWET

De bescherming van soorten in het wild wordt in de Omgevingswet geregeld in afdeling 11.2 van het Bal. Activiteiten met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten worden een flora- en fauna-activiteit genoemd. Voor alle in Nederland voorkomende soorten geldt de zorgplicht (artikel 1.6 Ow) en de specifieke zorgplicht artikel 11.27 Bal.

Soorten die meer bescherming nodig hebben zijn in hoofdstuk 11.2 van de Ow onderverdeeld in drie beschermingsregimes:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Europees);
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Europees);
- Beschermingsregime andere soorten (nationaal).

Soorten die conform Europese regelgeving (Vogel- en Habitatrichtlijn) worden beschermd, zijn zwaarder beschermd. Daarnaast worden soorten op nationaal niveau beschermd, de zogenaamde ‘andere soorten’.

Voor deze drie beschermingsregimes gelden verschillende verboden welke in de volgende paragraaf per beschermingsregime worden besproken.

2.2 VOGELRICHTLIJN

Alle van nature in het wild voorkomende vogels zijn in Nederland beschermd conform de Europese regelgeving van de Vogelrichtlijn. Voor het beschermingsregime van vogels gelden de volgende verboden conform artikel 11.37 van het Bal:

- a. Het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn;
- b. Het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder a, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels;
- c. Het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels als bedoeld onder a; of
- d. Het opzettelijk storen van vogels als bedoeld onder a.

Het verbod op het opzettelijk storen van vogels, bedoeld onder d, geldt niet, als het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort. Deze toevoeging betekent in de praktijk dat per geval beoordeeld dient te worden of de verstoring een negatief effect veroorzaakt, afhankelijk van de zeldzaamheid van de vogelsoort, de uitwijkmogelijkheden en de aard van de verstoring. Het nest van een vogel, zoals bedoeld in artikel 11.37 sub b van het Bal is de plaats die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en het grootbrengen van de jongen. Indien de soort nest-indicerend gedrag vertoont, zoals het baltsgedrag en het aanslepen van nestmateriaal tot het moment dat de jongen zelfstandig zijn, is het niet toegestaan het nest te verwijderen of de broedlocatie ongeschikt te maken. In de context van de Omgevingswet valt onder nest zowel de inhoud als de functionele leefomgeving onder het begrip nest. De omvang van de functionele leefomgeving verschilt per vogelsoort. Het betreft de omgeving die nodig is om het broedsucces van de betreffende vogelsoort te garanderen. Onder de verbodsbepaling vallen alle activiteiten die het broedsucces negatief beïnvloeden of tenietdoen. Ook situaties, die het nest op zich niet fysiek aantasten, kunnen onder de verbodsbepalingen vallen. Als er bijvoorbeeld sprake is van aantasting van de functionele leefomgeving, waardoor de broedvogel zijn nestplek permanent verlaat. Daarnaast zijn nesten van enkele soorten vogels jaar rond beschermd.

Artikel 11.37 sub b van het Bal is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. Een aantal vogelsoorten maakt het gehele jaar gebruik van hun nest of zijn niet in staat zelf een nieuw nest te maken. Nesten van deze soorten, waaronder huismus en gierzwaluw, zijn jaar rond beschermd. Deze vogels zijn opgenomen in de lijst met jaar rond beschermde nesten welke in 2009 is opgesteld door RVO. Provincies hebben de mogelijkheid deze lijst naar eigen inzicht aan te passen middels een omgevingsverordening. Dit houdt in dat ook buiten het broedseizoen de nesten beschermd zijn en niet mogen worden vernield of weggehaald.

2.3 HABITATRICHTLIJN, BIJLAGE II VAN VERDRAG VAN BERN EN BIJLAGE I VAN VERDRAG VAN BONN

Soorten die conform de Habitatrichtlijn zijn beschermd worden ook wel ‘habitatsoorten’ genoemd. Voor het beschermingsregime van habitatsoorten gelden de volgende verboden conform artikel 11.46 van het Bal:

- a. Het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn;
- b. Het opzettelijk verstoren van dieren als bedoeld onder a;
- c. Het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren als bedoeld onder a;
- d. Het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a en;

- e. het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied.

Onder voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van vleermuizen als bedoeld in artikel 11.46 sub d. van het Bal vallen onder andere kraamverblijven, zomerverblijven, paarverblijven en winterverblijven maar ook essentiële vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van de voortplantingsplaats of rustplaats worden hieronder gerekend. Tijdelijke, seizoensgebonden verblijfplaatsen als holen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per individu zijn ook beschermd door artikel 11.46 sub d. van het Bal.

2.4 ANDERE SOORTEN

Daarnaast zijn in Nederland enkele soorten op nationaal niveau beschermd, de zogenaamde 'andere soorten'. Voor het beschermingsregime van andere soorten gelden de volgende verboden conform artikel 11.54 van het Bal:

- a. Het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A;
- b. Het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a; en
- c. Het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B.

In tegenstelling tot de eerste twee beschermingsregimes geldt voor de 'andere soorten' geen verbod op het opzettelijk verstoren en het rapen of beschadigen van eieren. Ook geldt het verbod niet voor het doden of vangen van de bosmuis, huisspitsmuis en veldmuis of het beschadigen of vernielen van hun rustplaatsen wanneer ze in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden. Of wanneer de activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan de eisen die zijn opgenomen in art. 8.74 I van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl). Ook is het verbod niet geldig wanneer de activiteit deel uitmaakt van een instandhoudingsmaatregel van de vogel- of habitatrichtlijn.

2.5 ZORGPLICHT

In de omgevingswet is net als in de Wet natuurbescherming een zorgplicht opgenomen (artikel 1.6 t/m 1.8 Ow).

Deze plicht houdt in dat eenieder die een activiteit verricht die nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving kan hebben:

1. Alle maatregelen neemt die redelijkerwijs verwacht kunnen worden om die gevolgen te voorkomen;
2. Wanneer die gevolgen niet voorkomen kunnen worden, die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken;
3. Als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt, de activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van hem gevraagd kan worden.

In de Ow wordt de zorgplicht verder uitgewerkt per activiteit, een zogenaamde specifieke zorgplicht activiteiten. In het Bal zijn meerdere specifieke zorgplichten opgenomen, waaronder in artikel 11.27 dat toeziet op de specifieke zorgplicht voor flora- en fauna-activiteiten (daarnaast ook voor andere activiteiten, genoemd in artikel 11.22, lid 1, onder b t/m g, zoals het handelen conform een faunabeheerplan, uitoefening jacht, etc.). In het eerste lid is een vergelijkbare zorgplicht opgenomen als onder de algemene zorgplicht, namelijk dat degene die een flora- en fauna-activiteit verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben:

1. Alle maatregelen neemt die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen;
2. Voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken;
3. Als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

In het tweede lid van artikel 11.27 Bal wordt de invulling van de specifieke zorgplicht voor Flora- en fauna activiteiten nader uitgewerkt. Hierin staat dat de plicht 'in ieder geval' inhoudt dat wordt nagegaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid van bepaalde soorten en voor die soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats.

Verwezen wordt naar de volgende soorten:

- Van nature in Nederland in het wild levende vogelsoorten, genoemd in bijlage I bij de vogelrichtlijn, en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van die richtlijn;
- Van nature in Nederland in het wild levende dieren of planten van soorten, genoemd in de bijlagen II, IV en V bij de habitatrichtlijn;
- Dieren of planten van soorten, genoemd in bijlage IX (de nationaal beschermde soorten) of in de rode lijsten, bedoeld in artikel 2.19, vijfde lid, onder a, onder 3° Ow.

Als deze aanwijzingen er zijn, moet worden vastgesteld of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten voor dieren van die soorten, hun nesten, hun foerageerplaatsen, hun voortplantingsplaatsen, hun rustplaatsen en hun eieren, of voor planten van die soorten.

Zijn nadelige gevolgen niet uit te sluiten, dan wordt gevraagd om na te gaan welke nadelige gevolgen kunnen optreden en passende preventieve maatregelen te nemen, de activiteit te staken, of, als dat niet kan, passende herstelmaatregelen te nemen. Verder wordt er ook gevraagd om tijdens en na het verrichten van de activiteit na te gaan of de getroffen passende preventieve maatregelen de beoogde effecten hebben. De zorgplicht geldt altijd voor alle in het wild levende soorten, ongeacht een eventueel van toepassing zijnde vrijstelling, gedragscode of vergunning. De zorgplicht voor soorten is bovendien niet beperkt tot de dieren en planten zelf, maar ook tot de directe leefomgeving van de soorten. Dat betreft voor dieren de foerageergebieden, rust en vaste verblijfplaatsen en plaatsen voor het grootbrengen van de jongen.

Daarnaast kunnen decentrale bestuursorganen de regels van hogere bestuursorganen toespitsten op de lokale situatie middels maatwerkregels (artikel. 4.5 Ow). Het Rijk kan deze bevoegdheid geven aan de provincie, gemeente of waterschap. De provincie kan deze bevoegdheid ook aan gemeente of het waterschap geven. De provincie doet dit via regels in de omgevingsverordening. Een maatwerkregel kan worden gesteld met het oog op natuurbescherming. Geplande werkzaamheden kunnen hierdoor in de ene gemeente of provincie andere eisen hebben dan in een andere gemeente of provincie.

2.6 NATUURNETWERK NEDERLAND

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Het NNN is opgebouwd uit kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en verbindingzones en bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, waaronder de 20 Nationale Parken
- gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer
- ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee
- alle N2000-gebieden

De provincies zijn verantwoordelijk voor het NNN op het land. Ook alle grote wateren (grote rivieren, Deltawateren, IJsselmeergebied en Waddenzee) en de gehele Noordzee behoren tot het NNN. Voor deze gebieden is het Rijk verantwoordelijk. Provincies leggen de begrenzing en het beleid omtrent het NNN vast in de provinciale structuurvisie en omgevingsverordening (artikel 2.44, lid 4 Ow).

Ook moeten zij de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden vastleggen in natuurbeheerplannen. Daarnaast wijzen de provincies de natuurdoelen in het NNN aan. Een natuurdoel beschrijft een bepaalde natuurkwaliteit en wordt gebruikt als een toetsbare doelstelling voor een natuurgebied

De rijksoverheid heeft de bruto begrenzing van het NNN vastgesteld, de provincies zijn bevoegd om dit netto te begrenzen. 'Nee, tenzij' principe Voor NNN-gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot aantasting van de natuurdoelen. Voor het NNN geldt het 'nee, tenzij' principe. Dit betekent dat nieuwe plannen of projecten niet zijn toegestaan als deze oppervlak of de wezenlijke kenmerken en (potentiële) waarden van het NNN significant aantasten. Uitzonderingen hierop zijn wanneer sprake is van redenen van groot openbaar belang en er geen reële alternatieven zijn buiten het gebied dat deel uitmaakt van de NNN. De schade dient in dat geval door mitigerende maatregelen zoveel mogelijk beperkt te worden. De restschade dient te worden gecompenseerd. Natuurnetwerk Zeeland (NNZ) is onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Het is een netwerk van deels bestaande en deels nieuwe natuurgebieden die door ecologische verbindingzones met elkaar verbonden zijn. De provincie werkt samen met verschillende Zeeuwse partners aan het Natuurnetwerk en ondersteunt partijen die natuurprojecten uitvoeren. Gemeenten, organisaties, particulieren en (agrarisch) ondernemers gaan steeds vaker zelf natuur ontwikkelen en beheren. De concrete ambities voor het NNZ staan beschreven in het natuurbeheerplan. Hierin staan 2 kaarten: de beheertypekaart en de ambitiekaart. De beheertypekaart laat zien hoe natuur en landenschap in Zeeland er nu voor staan. En de ambitiekaart geeft aan hoe zij eruit moeten gaan zien. Het natuurbeheerplan vormt de basis voor subsidies die gaan over het beheer en de inrichting van het Natuurnetwerk.

3. PLANGEBIED EN VOORGENOMEN WERKZAAMHEDEN

In dit hoofdstuk zijn het projectgebied en de voorgenomen werkzaamheden binnen het plangebied beschreven.

3.1 BESCHRIJVING PLANGEBIED

Het projectgebied ($\pm 13,5$ ha) ligt aan de Engelandweg 57 te Ritthem. In figuur 1 is de topografische ligging van de projectlocatie weergegeven. De projectlocatie betreft een agrarisch perceel. Het agrarische perceel bestaat uit kleigrond waarop wisselende teelten plaatsvinden. In 2024 is op het perceel tarwe geteeld en op een gedeelte suikerbieten. De oevers van de watergangen rondom het perceel zijn begroeid met riet en gras. Binnen het projectgebied zijn tevens enkele hoogspanningsmasten aanwezig.

Aan de noordzijde grenst het plangebied direct aan een stuk bos met dichte ondergroei en een watergang. Het bos ten noorden van het projectgebied blijft behouden. Daarachter loopt de provinciale weg N254. Direct ten zuiden en westen van het projectgebied bevinden zich watergangen en op 50 meter ten zuiden bevindt zich een grote auto opslag van circa 95 ha. Ten oosten bevindt zich een boeren erf. Ten noorden en oosten van het plangebied bevinden zich verschillende agrarische percelen en op 1,6 kilometer ten zuiden en oosten ligt de haven van Vlissingen.

In foto 1 is een luchtfoto van het projectgebied en de directe omgeving weergegeven. In figuur 1 is een overzicht van het projectgebied weergegeven.

Figuur 1: overzicht projectgebied

Foto 1: Overzicht projectlocatie

In bijlage 1 zijn aanvullende foto's opgenomen van de projectlocatie. Deze foto's zijn genomen tijdens uitvoering van de veldonderzoeken en geven een nadere een impressie van de onderzoek locatie.

3.2 VOORGENOMEN WERKZAAMHEDEN EN PLANNING

De opdrachtgever is voornemens een zonnepark te realiseren. Hiervoor dient het projectgebied te worden geëgaliseerd en ingezaaid te worden met gras. Daarnaast dient een toegangsweg te worden aangelegd en een raster rondom de projectlocatie. Binnen het projectgebied zullen zonnepanelen worden aangebracht en een energieopslagvoorziening. Het bos ten noorden van het projectgebied blijft behouden. Momenteel is de planning van de voorgenomen werkzaamheden niet bekend.

4. ONDERZOEKSOPZET

Op basis van de door Econsultancy uitgevoerde Quickscan Wet natuurbescherming Engelandweg 57 Ritthem rapportnummer: 24096.003 dient nader onderzoek plaats te vinden naar jaarrond beschermde broedvogels waaronder de boomvalk, buizerd, havik, ransuil en sperwer. Nader onderzoek naar vaste rust- of voortplantingsplaats van de bunzing, wezel, hermelijn, en steenmarter en de haas. Nader onderzoek naar voorkomen van de Grote leeuwenklauw en Nee- tenzij toetsing ten aanzien van mogelijke aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland teneinde het zonnepark te kunnen realiseren. In dit hoofdstuk zijn de methoden van het veldonderzoek per onderzochte soort(groep) beschreven.

4.1 JAARROND BESCHERMDE NESTEN

SNKecoadvies heeft opdracht gekregen aanvullend onderzoek uit te voeren omtrent de aan- of afwezigheid van jaarrond beschermde nesten van boomvalk, buizerd, havik, ransuil of sperwer. Het onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van Sovon.

Om te bepalen of het grote nest in gebruik is door de boomvalk, buizerd, havik, ransuil of sperwer zijn voor de boomvalk drie veldbezoeken benodigd in de periode tussen 1 mei en 31 augustus in de vroege ochtend of late avond. Voor buizerd zijn vier veldbezoeken overdag benodigd in de periode maart tot eind augustus, met een tussenperiode van minimaal 10 dagen (BIJ12, versie juni 2017). Voor havik zijn drie veldbezoeken benodigd gedurende de dag in de periode tussen 1 februari en 15 juli. Voor het onderzoek naar ransuil wordt gezocht naar nesten en nest indicierend gedrag. Voor het onderzoek naar ransuil zijn in de periode 1 april tot 15 juli drie veldbezoeken benodigd, in de avondschemer en nacht. Voor sperwer zijn in de periode 1 maart tot 15 juli drie veldbezoeken overdag benodigd, met een tussenperiode van minimaal 10 dagen. Tussen de bezoeken moeten minimaal 10 dagen zitten en minimaal een maand tussen het eerste en laatste bezoek. De inventarisatiemethode is overeenkomstig met de methode die opgesteld zijn door SOVON Vogelonderzoek Nederland.

Het onderzoek naar jaarrond beschermde nesten en functioneel leefgebied van de boomvalk, buizerd, havik, ransuil of sperwer heeft plaatsgevonden door middels van negen bezoeken. Gedurende de bezoeken is het plangebied onderzocht op nesten en functioneel leefgebied van de betreffende soorten.

De onderzoeken zijn uitgevoerd met behulp van een verrekijker, warmtebeeldcamera (Hikmicro FH35).

Het onderzoek naar boomvalk, buizerd, havik, ransuil of sperwer heeft op de volgende data en bij de onderstaande weersomstandigheden plaatsgevonden:

Onderzoeker	Soort	Functie	Datum	Zon op/onder	Begin tijd	Eind tijd	Temperatuur	Bewolking	Windrichting	Windkracht	Neerslag
P. Sinke	Roofvogels, boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer	leefgebied en jaarrond beschermd nest	23/05/2024	21:40 zon onder	17:00	00:00	15	licht bewolkt	W	6 knopen	geen
P. Sinke	Roofvogels, boomvalk, buizerd, ransuil	leefgebied en jaarrond beschermd nest	30/05/2024	21:49 zon onder	19:00	23:00	16	zwaar bewolkt	NW	12 knopen	geen
P. Sinke	Roofvogels, boomvalk, buizerd, ransuil	leefgebied en jaarrond beschermd nest	18/06/2024	22:03 zon onder	19:30	23:00	16	zwaar bewolkt	Z	0 knopen	geen
P. Sinke	Roofvogels, buizerd, havik, sperwer	leefgebied en jaarrond beschermd nest	21/06/2024	05:20 zon op	07:00	11:00	16	zwaar bewolkt	NW	6 knopen	geen
P. Sinke	Roofvogels, boomvalk, buizerd, havik, sperwer	leefgebied en jaarrond beschermd nest	05/07/2024	05:23 zon op	05:30	08:30	15	bewolkt	ZW	13 knopen	geen
P. Sinke	Roofvogels, buizerd, ransuil	leefgebied en jaarrond beschermd nest	12/07/2024	21:56 zon onder	19:55	00:00	16	bewolkt	NNW	9 knopen	geen
P. Sinke	Roofvogels, buizerd	leefgebied en jaarrond beschermd nest	16/07/2024	21:52 zon onder	19:00	21:30	17	bewolkt	ZW	10 knopen	geen
P. Sinke	Roofvogels, boomvalk, buizerd, havik	leefgebied en jaarrond beschermd nest	06/08/2024	21:20 zon onder	19:00	21:30	21	licht bewolkt	Z	6 knopen	geen
P. Sinke	Roofvogels, boomvalk, buizerd, havik, sperwer	leefgebied en jaarrond beschermd nest	29/08/2024	20:33 zon onder	19:00	20:30	19	licht bewolkt	WNW	5 knopen	geen

Tabel 1: overzicht gegevens veldonderzoeken jaarrond beschermde nesten en functioneel leefgebied roofvogels

4.2 MARTERACHTIGEN

SNKecoadvies heeft opdracht gekregen aanvullend onderzoek uit te voeren omtrent de aan- of afwezigheid van functioneel leefgebied en vaste rust- of voortplantingslocaties van de bunzing, hermelijn, wezel en steenmarter. Het onderzoek naar is uitgevoerd overeenkomstig het Kennisdocument BIJ12 Kleine marterachtigen Bunzing - Hermelijn – Wezel versie 1.1. juli 2024.

Om te bepalen of het project deel uitmaakt van het functioneel leefgebied en rust- en voortplantingslocaties van de wezel, bunzing, hermelijn en steenmarter is verdiepend onderzoek noodzakelijk. Voor het goed uitvoeren van verdiepend onderzoek naar de kleine marterachtigen dient een onderzoeksperiode minimaal acht aaneengesloten weken te duren, met de mogelijkheid om het onderzoeksmateriaal per vier weken te verplaatsen om meer meetpunten in het plangebied te creëren. Bij een dergelijke onderzoeksperiode kan, als het onderzoek degelijk is uitgevoerd, met zekerheid de aan- of aanwezigheid van de kleine marterachtigen worden vastgesteld.

Voor de meetpunten geldt de minimale inzet van één methodiek per 0,25 hectare geschikt leefgebied. De waarde is gebaseerd op het kleinste mogelijke leefgebied van een wezel onder de meest optimale omstandigheden. Het (juist) toepassen van de methodieken volgens de richtlijnen geeft voldoende onderbouwing om de aan- of afwezigheid van de kleine marterachtigen vast te stellen. Bij het inzetten van de inventarisatiemethoden heeft het de voorkeur om deze zo goed mogelijk ruimtelijk te verspreiden.

Bepalend voor de locatie van de meetpunten is de kwaliteit van het biotoop, waar de hoogste kans op aanwezigheid van de kleine marterachtigen is.

Vervolgonderzoek verschilt per martersoort welke mogelijk aanwezig is. Voor de bunzing en de steenmarter worden vooral cameravallen gebruikt, waarbij de camera wordt opgehangen op een locatie waar de meeste kans is dat de marter wordt gezien. Voor de wezel en hermelijn wordt veelal gebruik gemaakt van de struikrover. De waarnemingskansen zijn gedurende de zomer en de nazomer het hoogst. Met name in de nazomer, wanneer de dispersie plaats vindt en populatieaantallen het hoogst zijn, is de waarnemingskans het hoogst. De dichtheden en de activiteit van de kleine marterachtigen zijn het laagst gedurende de winter en het voorjaar, waardoor de waarnemingskansen in deze periode het laagst is.

Overeenkomstig het Kennisdocument BIJ12 Kleine marterachtigen Bunzing - Hermelijn – Wezel versie 1.1. juli 2024 is het onderzoek uitgevoerd in de periode 21 juni t/m 29 augustus. Tijdens deze periode is gedurende 10 weken gebruik gemaakt van een wildcamera met de sardientjes methode en vijf struikrovers in het projectgebied ingezet waarbij circa om de vier weken de struikrovers zijn verplaatst. Middels dit nader onderzoek kan worden aangetoond of één of meer van de beschermde marterachtigen gebruik maken van het plangebied als vaste rust- of voortplantingsplaats.

Wildcamera

Een wildcamera is ontworpen om 24 uur per dag, 7 dagen in de week wilde dieren waar te nemen. De camera reageert op warmte en beweging. Als een dier in het bereik is van de camera (die wordt herkend op basis van temperatuurverschil en beweging), maakt deze foto's of een video-opname. De intervalsnelheid is ingesteld overeenkomstig de methode's uit het kennisdocument minimaal 2 opnames met interval van 1 minuut. Deze methode is toegepast voor het waarnemen van de bunzing, wezel en de steenmarter. Er zijn in het onderzoek op twee locaties wildcamera's ingezet. In kaart 3 zijn de locaties van de wildcamera's opgenomen.

Struikrover

De Struikrover is een pvc buis waarin een wildcamera is geplaatst. Deze is gemonteerd op een plank waar aan de voorkant een blik sardines is geplaatst. In het blik sardines wordt een gaatje geprikt. Het idee is dat kleine marterachtigen op de geur afkomen en bij het ruiken aan het blik sardines worden gefotografeerd. Omdat de methode op alle marterachtigen kan worden toegepast is de Struikrover gebruikt in het onderzoek. Er zijn in het onderzoek vijf Struikrovers ingezet.

Het onderzoek naar kleine marterachtigen heeft gedurende de onderstaand periode plaatsgevonden:

Onderzoeker	Soort	Functie	Begin datum	Einddatum	Onderzoeksmethode
P. Sinke	wezel, hermelijn, bunzing en steenmarter	functioneel leefgebied, rust en voortplantingslocatie	21/06/2024	29/08/2024	Inzet cameraval en struikrovers

Tabel 2: overzicht periode onderzoek kleine marterachtigen

4.3 HAAS

SNKecoadvies heeft opdracht gekregen aanvullend onderzoek uit te voeren omtrent de aan- of afwezigheid van functioneel leefgebied en vaste rust- of voortplantingslocaties van de haas. Het is verboden om vaste rust- en voortplantingsplaatsen van deze soorten opzettelijk te vernielen. Verblijfplaatsen, zoals legers, van deze soort kunnen potentieel aanwezig zijn in het bos direct ten noorden van de onderzoekslocatie. Om vast te stellen of deze verblijfplaatsen daadwerkelijk aanwezig zijn dient nader onderzoek uitgevoerd te worden. Een gestandaardiseerd protocol voor onderzoek naar hazen is tot op heden nog niet uitgewerkt. Het onderzoek is daarom gebaseerd op basis van 'expert judgement' van de ecologie van de soort. Voor het onderzoek naar hazen zijn vier veldrondes uitgevoerd in de periode 23 mei tot 12 juli 2024. Het onderzoek is rond zonsondergang uitgevoerd, wanneer hazen het meest actief zijn en uit hun schuilplaatsen tevoorschijn komen. Hierbij wordt het projectgebied en het aanwezige bos ten noorden van het projectgebied afgezocht naar de aanwezigheid van hazen, en andere sporen zoals uitwerpselen. Na zonsondergang wordt de onderzoekslocatie afgezocht met behulp van een warmtebeeldcamera. In het bos ten noorden van het projectgebied wordt middels inzet van de struikrovers onderzocht of de haas gebruik maakt van deze locatie als vaste rust- en voortplantingslocatie.

Direct waarnemen van de soort is het meest kansrijk rond de schemering en in de nacht. Met name waarnemen met een warmtebeeld- of infraroodcamera is effectief (Van Lunteren & Japink, 2022). Waarnemen kan jaarrond en is het meest kansrijk bij droog weer, en windsnelheid onder de 5 Bft. Bij regen en wind blijven hazen en andere grondgebonden zoogdieren in hun verblijfplaats en kunnen ze over het hoofd worden gezien.

Om een goede veld dekkende observatie uit te voeren dient een strategisch aantal uitkijkpunten worden genomen die zo over het projectgebied verdeeld zijn dat alle delen van het terrein kunnen worden afgespeurd. Per punt wordt minimaal 10 minuten besteed. Waarnemen kan jaarrond. Redelijkerwijs kan men ervan uitgaan dat als er geen waarnemingen worden gedaan bij 2 gebied dekkende veldbezoeken in de avond, met warmtebeeldcamera zoals hierboven beschreven, er geen hazen in het gebied aanwezig zijn. Als er veldbezoeken rond de schemering worden gedaan, of nachtelijke bezoeken zonder warmtebeeldcamera, zijn hier 5 bezoeken voor nodig. Om een goed beeld te krijgen van het terreingebruik is het zinvol de observatieavonden met een interval van tenminste 10 dagen uit te voeren. Het is belangrijk bij goede weersomstandigheden te observeren. De soort laat ook duidelijke sporen achter.

De veldonderzoeken naar de haas die zijn uitgevoerd zijn weergegeven in tabel 3. Tijdens uitvoering van het onderzoek is gebruik gemaakt van de warmtebeeldcamera HIKMICRO FH32 en verrekijker. Ook is gebruik gemaakt van de ingezette struikrovers ten behoeve van het onderzoek naar marterachtigen.

Onderzoeker	Soort	Functie	Datum	Zon op/onder	Begin tijd	Eind tijd	Temperatuur	Bewolking	Windrichting	Windkracht	Neerslag
P. Sinke	Haas	leefgebied en rust-, en voortplantingslocatie	23/05/2024	21:40 zon onder	17:00	00:00	15	licht bewolkt	W	6 knopen	geen
P. Sinke	Haas	leefgebied en rust-, en voortplantingslocatie	30/05/2024	21:40 zon onder	19:00	23:00	16	zwaar bewolkt	NW	12 knopen	geen
P. Sinke	Haas	leefgebied en rust-, en voortplantingslocatie	18/06/2024	22:03 zon onder	19:30	23:00	16	zwaar bewolkt	Z	0 knopen	geen
P. Sinke	Haas	leefgebied en rust-, en voortplantingslocatie	12/07/2024	21:56 zon onder	19:55	00:00	16	bewolkt	NNW	9 knopen	geen

Tabel 3: overzicht gegevens veldonderzoeken haas

4.4 GROTE LEEUWENKLAUW

SNKecoadvies heeft opdracht gekregen aanvullend onderzoek uit te voeren omtrent de aan- of afwezigheid van de grote leeuwenklaus binnen het projectgebied.

De grote leeuwenklaus is een beschermde inheemse plantensoort volgens artikel 11.54 lid 1 onder c. van het Bal. Het is hierdoor verboden om exemplaren van deze soort in het natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. Wanneer exemplaren van de grote leeuwenklaus op de onderzoekslocatie voorkomen, hetgeen op basis van de huidige informatie niet is uit te sluiten, zal de voorgenomen ingreep kunnen leiden tot een overtreding van de Omgevingswet. Om te bepalen of deze soort op de onderzoekslocatie groeit dienen in de periode mei tot en met augustus twee veldbezoeken uitgevoerd te worden. Middels dit nader onderzoek kan worden aangetoond of de beschermde grote leeuwenklaus voorkomt in het plangebied. De veldonderzoeken die naar de grote leeuwenklaus zijn uitgevoerd zijn weergegeven in tabel 4.

Onderzoeker	Soort	Functie	Datum
P. Sinke	Grote leeuwenklaus	aanwezigheid binnen projectgebied	21/06/2024
P. Sinke	Grote leeuwenklaus	aanwezigheid binnen projectgebied	06/08/2024

Tabel 4: overzicht gegevens veldonderzoek grote leeuwenklaus

4.5. NATUURNETWERK ZEELAND

Initiatiefnemers van ingrepen binnen of in de directe nabijheid van het Natuurnetwerk Nederland dienen in Zeeland de effecten van de ingreep op kernkwaliteiten en omgevingscondities te onderzoeken. Door de afstand tussen de onderzoekslocatie en het Natuurnetwerk Nederland kan aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland niet op voorhand worden uitgesloten. Nader onderzoek is hiervoor noodzakelijk. SNKecoadvies heeft opdracht gekregen aanvullend onderzoek uit te voeren of aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Zeeland door de voorgenomen activiteiten plaatsvindt.

5. ONDERZOEKSRÉSULTATEN VELDONDERZOEK

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van het veldonderzoek per onderzochte soort(groep) beschreven.

5.1 JAARROND BESCHERMDE NESTEN

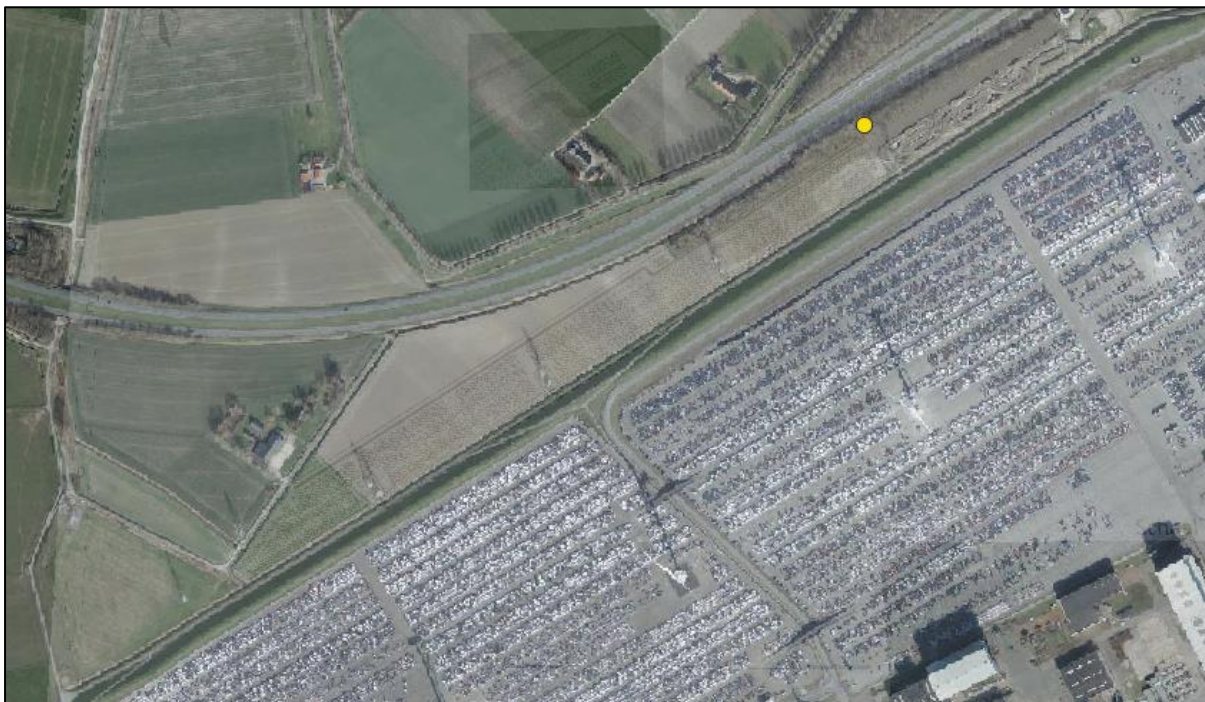
In de periode mei tot augustus 2024 is op negen momenten veldonderzoek uitgevoerd binnen en in de directe omgeving van het projectgebied. Het onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van Sovon.

Tijdens het veldonderzoek is specifiek gekeken naar de functies die de boomvalk, buizerd, havik, ransuil en sperwer binnen het projectgebied. betreft onderzoek naar de volgende functies:

1. nestlocaties;
2. functioneel leefgebied;

5.1.1 RESULTATEN

Tijdens de veldonderzoeken zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen van de boomvalk, buizerd, havik, ransuil en sperwer. Er is één bezet nest waargenomen in het noordelijk gelegen bos. Het bezette nest was in gebruik door een koppel van de zwarte kraai. Er zijn geen nesten aangetroffen van de categorie 5-soort met een 'matig gunstige staat van instandhouding'. De zwarte kraai betreft een soort met een gunstige staat van instandhouding zonder zwaarwegende ecologische redenen voor bescherming. Op foto 2 en 3 is de bezette nestlocatie en de aanwezigheid van de zwarte kraai vastgelegd. Op basis hiervan kan worden gesteld dat het nest niet in gebruik is als nestlocatie voor de boomvalk, buizerd, havik, ransuil en sperwer.

Kaart 2: overzicht met locatie aangetroffen bezette nesten

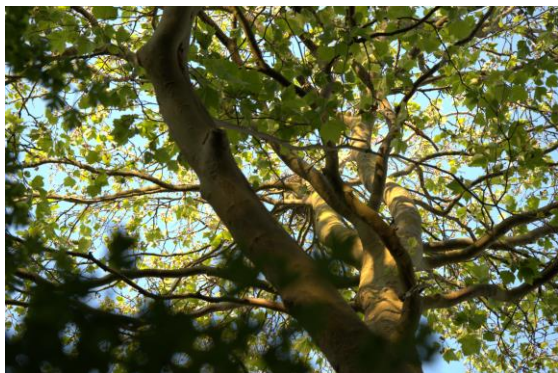

Foto 2: nest locatie in de boom

Foto 3: aanwezigheid van zwarte kraai op het nest

In de context van de Omgevingswet valt onder nest zowel de inhoud als de functionele leefomgeving onder het begrip nest. De omvang van de functionele leefomgeving verschilt per vogelsoort. Het betreft de omgeving die nodig is om het broedsucces van de betreffende vogelsoort te garanderen. Onder de verbodsbepaling vallen alle activiteiten die het broedsucces negatief beïnvloeden of tenietdoen. Ook situaties, die het nest op zich niet fysiek aantasten, kunnen onder de verbodsbepalingen vallen. Als er bijvoorbeeld sprake is van aantasting van de functionele leefomgeving, waardoor de broedvogel zijn nestplek permanent verlaat.

Om deze reden is ook binnen het projectgebied onderzoek gedaan naar de functionele leefomgeving van de boomvalk, buizerd, havik, ransuil en sperwer.

Tijdens de veldonderzoeken zijn de boomvalk, sperwer, havik en de ransuil niet waargenomen. Een functie van de boomvalk, havik, ransuil en sperwer binnen het projectgebied kan dan ook worden uitgesloten. Wel is de buizerd enkele malen foeragerend over het projectgebied waargenomen. De buizerd maakte gedurende tien minuten gebruik van het projectgebied. Eén keer werd hij verjaagd door de aanwezige kraaien. Tijdens drie veldonderzoeken is de buizerd niet binnen het projectgebied waargenomen, maar circa 400 meter verderop in aangrenzende polder ten westen van het projectgebied. Het plangebied is geen essentieel onderdeel van het leefgebied van de buizerd. Door het intensieve agrarisch grondgebruik zijn binnen het projectgebied weinig geschikte prooidieren aanwezig. Bovendien worden de percelen doorsneden door een hoogspanningsleiding en ligt het perceel tussen een veel gebruikt fietspad en de drukke N254.

5.2 MARTERACHTIGEN

In de periode 21 juni t/m 29 augustus 2024 is nader onderzoek gedaan naar de wezel, hermelijn, bunzing en steenmarter binnen het projectgebied en het aangrenzende bos ten noorden van het projectgebied. Het onderzoek naar is uitgevoerd overeenkomstig het Kennisdocument BIJ12 Kleine marterachtigen Bunzing - Hermelijn – Wezel versie 1.1. juli 2024.

Om de aanwezigheid van marterachtigen te onderzoeken zijn er cameravallen opgehangen om eventueel aanwezige marters of bunzingen te fotograferen. De camera's zijn tijdens de onderzoeksperiode meerdere malen gecontroleerd op functioneren. Er is een tijdens het onderzoek gebruik gemaakt van een wildcamera en 5 struikrovers.

Foto 4: struikrover

Foto 5: opstelling cameraval

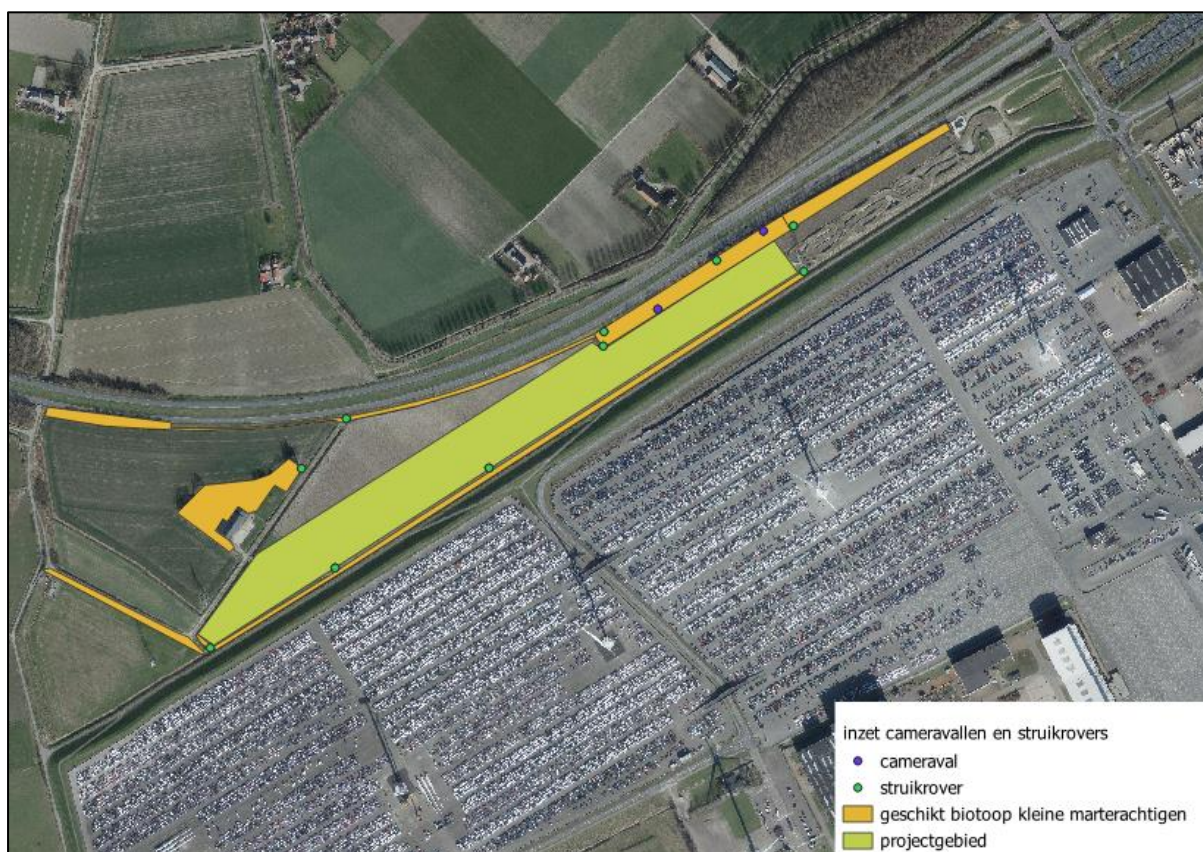

Foto 6: opstelling struikrover

Foto 7: opstelling struikrover

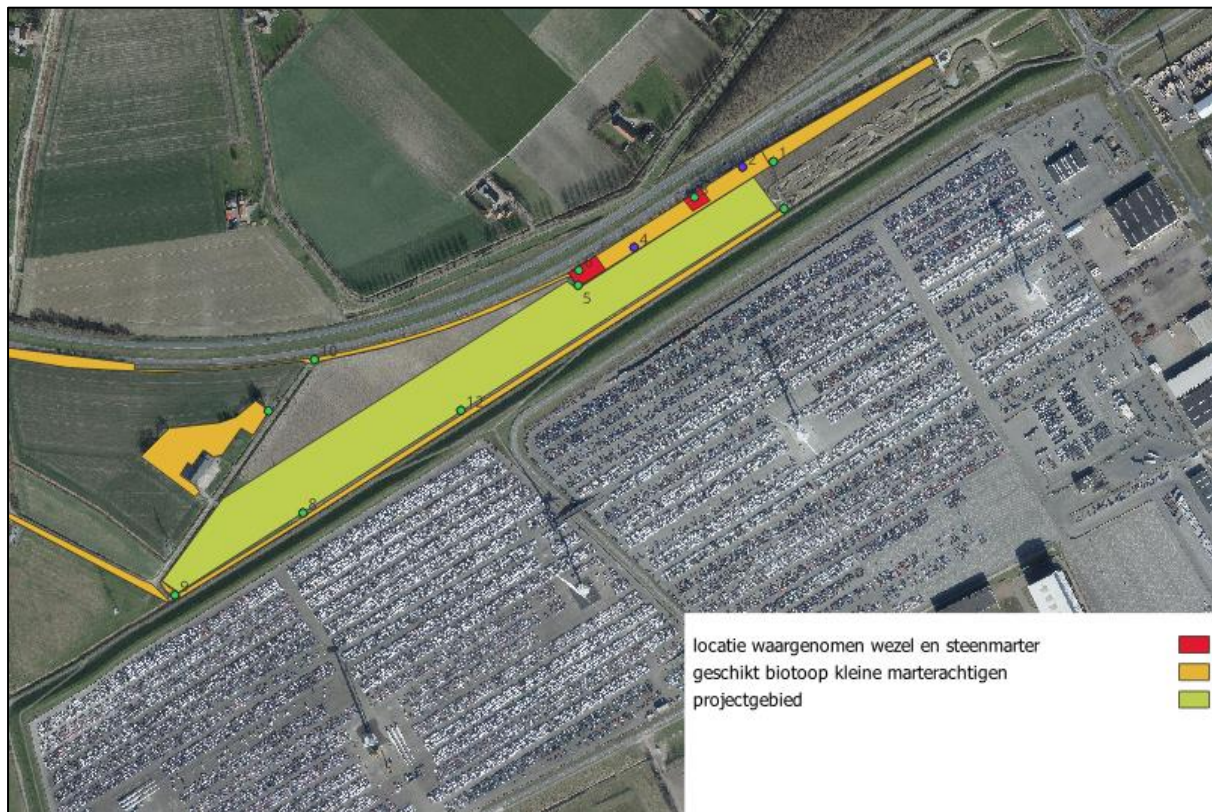
Op zaterdag 21 juni 2024 de struikrovers en cameraval op rustige en voor marterachtigen te verwachten plekken in het plangebied geïnstalleerd. Zo is een cameraval geplaatst bij een wissel nabij de N254. De struikrovers zijn geïnstalleerd op strategische locaties waarlangs mogelijk marterachtigen zich verplaatsen en waar het plangebied verbinding maakt naar aangrenzende dijken of sloten. Ook zijn de struikrovers op verschillende locaties binnen het bosje aan de noordzijde opgesteld. In kaart 3 zijn de locaties van de struikrovers en geschikt biotoop en verbindingen in beeld gebracht. In de periode tot 29 augustus is er om drie weken een bezoek gebracht aan de projectlocatie ter controle. Tijdens dit veldbezoek werden de struikrovers en wildcamera gecontroleerd op batterijniveau en eventuele bijzonderheden. Om de vier weken zijn de struikrovers verplaatst naar een andere locatie binnen of aangrenzend aan het projectgebied. In totaal zijn de zes ingezette middelen, allen één keer verplaatst. Op 29 augustus 2024 is al het onderzoeksmateriaal verwijderd.

Kaart 3: overzicht locaties cameravallen en struikrovers

5.2.1 RESULTATEN

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat het projectgebied en het noordelijk gelegen bos gebruikt wordt door de steenmarter en de wezel. Zowel de wezel als de steenmarter is één keer waargenomen. De bunzing en de hermelijn zijn niet waargenomen tijdens het veldonderzoek. Daarmee is het uitgesloten dat verblijfplaatsen van de wezel en de bunzing in het projectgebied voorkomen.

Kaart 4: overzicht locatie waar wezel en steenmarter is waargenomen

Foto 8: steenmarter

Foto 9: wezel

5.2.2 OVERIGE SOORTEN

Naast de soorten steenmarter en wezel zijn er nog diverse andere soorten aangetroffen binnen het projectgebied waaronder groene specht, grote bonte specht, diverse muizensoorten waaronder huisspitsmuis, gewone bosmuis, rosse woelmuis. Ook is het ree waargenomen en de haas, fazant, kneu, roodborst, verwilderde kat en de egel. In onderstaande tabel is een overzicht van deze waarnemingen per locatie opgenomen. Daarna volgt een impressie van enkele beelden.

locatie	waargenomen soorten
1	diverse muizensoorten, roodborst
2	diverse muizensoorten, verwilderde kat
3	diverse muizensoorten, steenmarter, verwilderde kat, ree, haas
4	diverse muizensoorten, grote bonte specht, groene specht
5	diverse muizensoorten, haas, fazant
6	diverse muizensoorten, wezel, verwilderde kat, roodborst, merel
7	diverse muizensoorten
8	diverse muizensoorten, haas, fazant, kneu, atalanta
9	diverse muizensoorten
10	diverse muizensoorten
11	diverse muizensoorten, verwilderde kat
12	diverse muizensoorten, haas, egel

Tabel 5: overzicht van waargenomen soorten per locatie

Foto 10: huisspitsmuis

Foto 11: roodborst

Foto 12: ree

Foto 13: gewone bosmuis

Foto 13: kneu

Foto 14: haas

Foto 15: grote bonte Specht

Foto16: rosse woelmuis

Foto 17: verwilderde kat

Foto 18: egel

5.3 HAAS

SNKecoadvies heeft opdracht gekregen aanvullend onderzoek uit te voeren omtrent de aan- of afwezigheid van functioneel leefgebied en vaste rust- of voortplantingslocaties van de haas. In de periode 23 mei tot 12 juli 2024 hebben vier veldonderzoeken plaatsgevonden. Om een goede veld dekkende observatie uit te voeren is een aantal strategisch uitkijkpunten genomen die zo over het projectgebied verdeeld zijn dat alle delen van het terrein kunnen worden afgespeurd. Per punt is minimaal 10 minuten besteed. Het projectgebied was vanaf de nabijgelegen dijk goed te overzien. Daarnaast zijn opnames gemaakt met de struikrover in het noordelijk gelegen bosje. Op zaterdag 21 juni 2024 de struikrovers en cameraval geplaatst op diverse locaties in het projectgebied. Op 29 augustus zijn deze verwijderd.

5.3.1 RESULTATEN

Gedurende de onderzoeksperiode is door de haas met regelmaat gebruik gemaakt van het bosje ten noorden van het projectgebied. Ook is de haas waargenomen aan de randen van de omringende sloten van het projectgebied. Op vier locaties is de haas middels camera's vastgelegd. Hierdoor kan worden gesteld dat het bosje en de directe omgeving en de aangrenzende slootkanten in gebruik zijn als vaste rustplaats van de haas. Het is ook aannemelijk dat deze locaties in gebruik zijn als voortplantingslocatie.

Tijdens de onderzoeken gedurende de avond, zijn verspreid over het projectgebied en de gebieden direct grenzend aan het projectgebied meerdere hazen aangetroffen. Het hoogste aantal wat is geteld is zo'n veertien hazen waarvan er zes binnen of in de directe omgeving van het projectgebied aanwezig waren. In onderstaande foto's is een impressie weergegeven van de aanwezigheid van de haas binnen het projectgebied.

Foto 19: haas ten noorden van het projectgebied

Foto 20: haas ten zijden van het projectgebied

Foto 21: haas ten noorden van het projectgebied

Foto 22: haas in het bosje ten noorden van het projectgebied

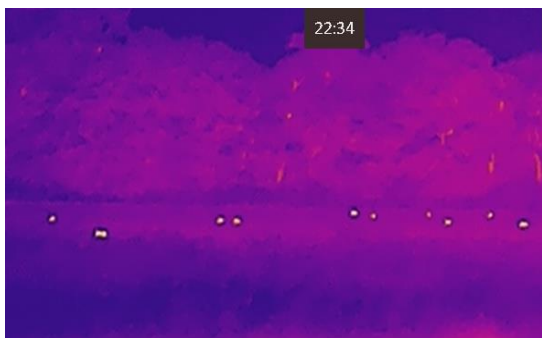

Foto 23: tien hazen ten noorden van het projectgebied

5.4 GROTE LEEUWENKLAUW

SNKecoadvies heeft opdracht gekregen aanvullend onderzoek uit te voeren omtrent de aan- of afwezigheid van de grote leeuwenklauw binnen het projectgebied. Op 21 juni en 6 augustus 2024 zijn twee veldonderzoeken uitgevoerd naar de aanwezigheid van de grote leeuwenklauw. Op het perceel met tarwe is veldonderzoek uitgevoerd op een moment waarin tarwe aanwezig was en een moment net na de oogst. Op het perceel met suikerbieten was gedurende beide onderzoek momenten het gewas aanwezig.

RESULTATEN

Grote leeuwenklauw komt voor op zonnige, open plekken op vochtige tot vrij droge, goed gedraineerde, matig voedselrijke tot voedselrijke, kalkhoudende grond, meestal in akkers op zandige klei. Verder is zij aan te treffen op braakliggende grond, op open plekken in dijk- en slootaluds, dijken en in de bermstrook vlak langs onverharde wegen.

Het projectgebied bestaat uit een perceel met tarwe en een perceel met suikerbieten. In de tarwe en suikerbieten waren nagenoeg geen kruiden aanwezig. Zowel de suikerbieten als tarwe is een dicht gewas. De plant kan zich echter redelijk handhaven onder tamelijk dicht staand gewas. Wat tijdens het veldonderzoek opviel is het beperkt aantal kruiden in de gewassen. Ook op de kale open plekken was het perceel nagenoeg vrij van kruiden. Dit heeft mogelijk te maken met het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op het perceel. Aan de randen van het projectgebied is wel een strook met kruiden aanwezig. Op veel plaatsen was deze kruidlaag erg dicht en ongeschikt voor de grote leeuwenklauw. Tijdens het veldonderzoek is het hele perceel afgelopen en zijn de meest geschikte locaties waar de grote leeuwenklauw kan voorkomen onderzocht. Er is tijdens het veldonderzoek geen grote leeuwenklauw aangetroffen binnen het projectgebied. Het voorkomen van grote leeuwenklauw binnen het projectgebied kan dan ook worden uitgesloten.

Foto 24: impressie van het gedeelte van het projectgebied met suikerbieten

Foto 25: impressie van een gedeelte van het projectgebied met tarwe

5.5 NATUURNETWERK ZEELAND

Het beschermingsregime voor het Natuurnetwerk Zeeland is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening Zeeland (artikel 5.32 bestaande natuur). Het doel is een planologisch beschermingsregime te bieden voor de aangewezen natuurgebieden. Voor de begrenzing van de gebieden is aangesloten bij de begrenzing van de gebieden in het geldende Natuurbeheerplan Zeeland. Ook de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden zijn in het Natuurbeheerplan vermeld. Daartoe wordt verwezen naar het overzicht van beheertypen. Wat agrarische gebieden van ecologische betekenis betreft wordt verwezen naar de in het Natuurbeheerplan aangeduide agrarische gebieden van ecologische betekenis met daarbij behorende beheertypen waarin de beoogde natuurkwaliteit is beschreven.

Het provinciale belang (dat in dit geval tevens een gedeeld Rijksbelang is) is gelegen in behoud en ontwikkeling van een bovenlokaal netwerk van natuurgebieden en bescherming van deze gebieden. Voorts levert dit beleid een bijdrage aan het behoud van belangrijke kenmerken van de provincie (open, 'groen en blauw' estuariën deltagebied). De bedoelde gebieden zijn tevens belangrijk voor de recreatie in Zeeland.

Het betreft een planologisch beschermingskader, dat alleen van toepassing is bij het wijzigen van een planologische bestemming binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Zeeland. In dat geval moet worden getoetst of de voorgenomen bestemmingswijziging leidt tot significante schade aan de waarden van het desbetreffende gebied. In principe mogen deze ingrepen niet plaatsvinden, tenzij sprake is van een groot openbaar belang en er geen alternatieven voorhanden zijn. Effecten moeten dan gecompenseerd worden, waardoor er geen nettoverlies aan waarden resteert.

Kaart 5: ligging projectgebied ten opzichte van het Natuurnetwerk Zeeland

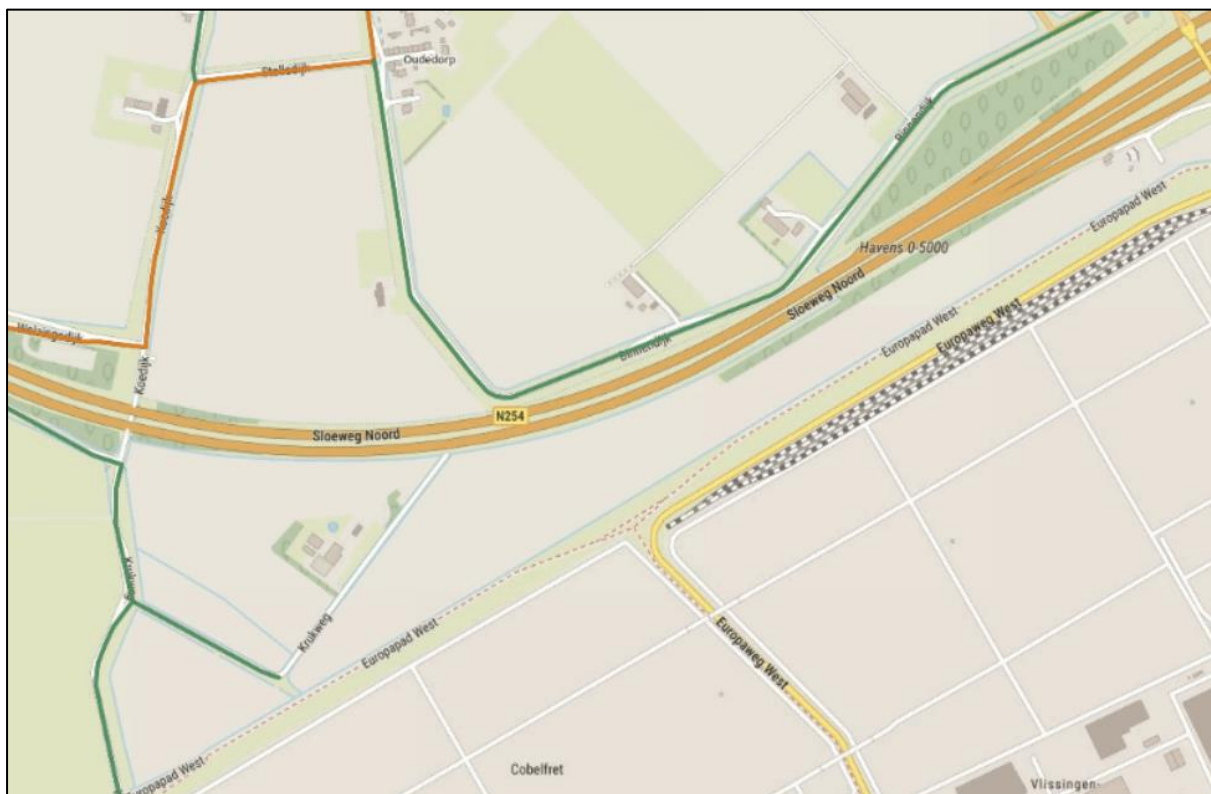
Door de ontwikkelingen / werkzaamheden vindt er geen beslag van ruimte plaats op het Natuurnetwerk Zeeland gebied. Op kaart 5 is weergegeven hoe het projectgebied is gelegen ten opzichte van het Natuurnetwerk Zeeland. De beoogde ontwikkeling voorziet daarnaast ook niet in het kappen van aanwezige houtopstanden in het gebied, noch het verwijderen van andere begroeiing. Het landschappelijk inpassingsplan voorziet in het toevoegen van groenelementen (de bestaande Zeeuwse haag wordt doorgetrokken richting de Krukweg). Bovendien zal het gebied, dat nu nog in gebruik is ten behoeve van landbouw minder intensief worden gebruikt: de akkerbouw wordt beëindigd en het terrein zal uitsluitend in geval van calamiteiten worden bezocht. Bij elkaar opgeteld zal dit de ecologische kwaliteiten in het gebied ten goede komen. De voorgenomen ontwikkelingen / werkzaamheden leiden dan ook niet tot significante schade aan de waarden van het desbetreffende gebied.

Ook ontwikkelingen/werkzaamheden buiten het Natuurnetwerk kunnen van invloed zijn op natuurdoelen binnen het Natuurnetwerk. Hiervoor is een afwegingszone natuurgebieden vastgesteld in de Omgevingsverordening Zeeland. Artikel 5.35 van de Omgevingsverordening Zeeland bevat regels voor de afwegingszone van 100 meter rond bestaande natuurgebieden. Voorafgaand aan het toestaan van

nieuwe activiteiten dient een afweging te worden gemaakt waarbij de natuurwaarden van het naastgelegen natuurgebied moeten worden betrokken die zijn gelegen binnen 100 meter van bestaande natuur. Artikel 5.35 is niet van toepassing op binnendijken. Navraag bij de provincie Zeeland als bevoegd gezag voor het Natuurnetwerk Zeeland leert dat de bepaling in artikel 5.35 van de Omgevingsverordening zo moet worden uitgelegd dat ontwikkelingen/werkzaamheden die plaatsvinden in een zone van 100 meter rondom natuurgebieden die vallen onder het Natuurnetwerk Zeeland moeten worden beoordeeld op hun effecten op de betreffende omliggende natuurgebieden. Echter wanneer het gaat om locaties aangeduid als binnendijk, dan hoeft deze afweging niet plaats te vinden en is artikel 5.35 niet van toepassing.

Het huidige projectgebied is gelegen binnen 100 meter een tweetal binnendijken van het Natuurnetwerk Zeeland. In onderstaande kaart zijn de binnendijken aangegeven zoals aangegeven op de webviewer van de Provincie Zeeland (atlas van Zeeland). Dit betekent dat ten aanzien van het project zonnepark Engelandweg te Ritthem geen nadere afweging m.b.t. de 100-meter afwegingzone noodzakelijk is.

Voorname betekent dat mogelijke effecten moeten worden getoetst op de dichtst nabijgelegen vlakken bestaande natuur en niet zijnde binnendijken. Deze locaties zijn gelegen op 1000 meter van het projectgebied.

Kaart 6: locaties binnendijken binnen 100 meter van het projectgebied

5.5.1 EFFECTTOETSING NATUURNETWERK ZEELAND

Binnen het plangebied bevinden zich geen gebieden behorend tot Natuurnetwerk Zeeland (NNZ). Het dichtstbijzijnde Natuurnetwerk Zeeland gebied is gelegen op circa 1000 meter afstand van het plangebied. Een grote afstand tussen het plangebied en een beschermd gebied betekent niet dat negatieve effecten per definitie uitgesloten zijn. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van een negatief effect op een soort die buiten een beschermd gebied verblijft.

Het dichtstbijzijnde onderdeel van het Natuurnetwerk Zeeland ligt op circa 1000 meter afstand van het plangebied. Door de werkzaamheden vindt er geen beslag van ruimte plaats op het NNZ-gebied. De werkzaamheden zullen niet leiden tot aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Zeeland. De beoogde ontwikkeling voorziet niet in het kappen van aanwezige houtopstanden in het gebied, noch het verwijderen van andere begroeiing. Daarentegen voorziet het landschappelijk inpassingsplan in het toevoegen van groenelementen (de bestaande Zeeuwse haag wordt doorgetrokken richting de Kruisweg). Bovendien zal het gebied, dat nu nog in gebruik is ten behoeve van landbouw minder intensief worden gebruikt: de akkerbouw wordt beëindigd en het terrein zal uitsluitend in geval van calamiteiten worden bezocht. Bij elkaar opgeteld zal de ecologische kwaliteiten in het gebied ten goede komen.

Door de voorgenomen werkzaamheden vindt er geen externe werking plaats op het Natuurnetwerk Zeeland of op kwalificerende soorten aangezien er geen geluiden, trillingen, lichteffecten, verstoring door beweging verstoring door mechanische effecten of andere verstoringseffecten worden verwacht op een afstand van 1000 meter van het plangebied. De werkzaamheden zullen niet leiden tot aantasting

van wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Zeeland. Effecten op het Natuurnetwerk Zeeland kunnen dan ook met zekerheid worden uitgesloten. Nader onderzoek waaronder een nee- tenzij toets en het nemen van aanvullende beschermende maatregelen zijn daarom niet nodig.

6. CONCLUSIES, AANBEVELINGEN EN VERVOLGSTAPPEN

In dit hoofdstuk zijn de conclusies en aanbevelingen en vervolgstappen opgenomen die uit de resultaten van de veldbezoeken voortvloeien. De resultaten worden behandeld per soort(groep).

6.1 JAARROND BESCHERMDE NESTEN

Tijdens de veldonderzoeken zijn geen jaarrond beschermde nesten van de boomvalk, sperwer, havik, ransuil en buizerd aangetroffen. Effecten door de voorgenomen ontwikkelingen / werkzaamheden op jaarrond beschermde nesten van de boomvalk, sperwer, havik, ransuil en buizerd zijn dan ook uitgesloten. Ook zijn geen rustende roofvogels binnen het projectgebied waargenomen. Rustplaatsen van boomvalk, sperwer, havik, ransuil en buizerd kunnen eveneens worden uitgesloten. Tijdens het veldonderzoek is de buizerd wel enkele malen foeragerend binnen het projectgebied waargenomen. Effecten op de functionele leefomgeving is dan ook niet op voorhand uitgesloten.

De functionele leefomgeving van een nest en van een rustplaats is de omgeving van die plaatsen die nodig is om ze als zodanig te laten functioneren. Een nest kan alleen dan succesvol functioneren als zodanig, als er voldoende habitat van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen voortplanten. Het hele proces van paren, eieren leggen tot en met het opgroeien van de jongen moet er plaats kunnen vinden. Binnen het projectgebied wordt het terrein door de buizerd gebruikt als jacht gebied. Een jacht gebied is een zone rondom het nest tot enkele kilometers.

De functionele leefomgeving van een nest bestaat idealiter uit de volgende onderdelen:

- Afwisselende landschappen, met bomen, bosjes en open stukken. In dichte bossen zijn de dichtheden aan buizerds laag.
- Grote, dikke bomen die stevig genoeg zijn om het nest te kunnen dragen.
- Open gebieden waar gejaagd kan worden en genoeg voedsel te vinden is binnen een straal van enkele kilometers van het nest.
- Rustige, bomenrijke omgeving.

Dit alles moet dichtbij elkaar liggen, bij voorkeur binnen enkele kilometers rond de plek waar gebroed wordt. De percelen binnen dit territorium die niet of nauwelijks worden gebruikt, horen niet tot de functionele leefomgeving, onder andere omdat er geen of weinig voedsel is. Tijdens drie veldonderzoeken is de buizerd niet binnen het projectgebied waargenomen, maar circa 400 meter verderop in aangrenzende polder ten westen van het projectgebied. Dit is niet geheel onlogisch. Het gebied op circa 400 meter van het projectgebied voldoet op alle onderdelen aan de eisen van de functionele leefomgeving van de buizerd. Het plangebied daarentegen geen essentieel onderdeel van het leefgebied van de buizerd. Door het intensieve agrarisch grondgebruik zijn binnen het projectgebied weinig geschikte prooidieren aanwezig. Bovendien worden de percelen doorsneden door een hoogspanningsleiding en ligt het perceel tussen een veel gebruikt fietspad en de drukke N254. Effecten op de functionele leefomgeving van de buizerd, maar ook de boomvalk, sperwer, havik, ransuil door de ontwikkelingen en werkzaamheden kan dan ook worden uitgesloten. Maatregelen ten aanzien van jaarrond beschermde nesten van de buizerd, boomvalk, sperwer, havik, ransuil en hun functionele leefomgeving zijn dan ook niet nodig.

6.2 MARTERACHTIGEN

In het plangebied zijn de wezel en steenmarter waargenomen. De waarnemingen zijn gedaan in het bosje ten noorden van het projectgebied. Het is daarmee aannemelijk dat foerageergebied, rust- voortplanting en of verblijfplaatsen van deze soorten op verschillende plekken in het projectgebied of binnen de invloedssfeer hiervan aanwezig zijn.

6.2.1 STEENMARTER

Door de voorgenomen ontwikkelingen / werkzaamheden wordt het functionele leefgebied waaronder het foerageergebied van de steenmarter niet aangetast. Bij de voorgenomen ontwikkeling / werkzaamheden blijft het bosje namelijk behouden. Ook zal een eventuele vaste rust- voortplantingsplaats of migratieroute door de werkzaamheden niet worden vernield. De steenmarter is een mobiele soort die in de nacht actief is en per nacht gemiddeld 3- 5 kilometer aflegt. Binnen zijn territorium zijn vaak meerdere soort vaste verblijfplaatsen aanwezig die niet allemaal even frequent worden gebruikt. Een vaste verblijfplaats- of voortplantingsplaats van de steenmarter in het bosje ten noorden van het projectgebied lijkt niet aannemelijk gezien gedurende 10 weken slechts één enkele waarneming is gedaan. Het plangebied is naar alle waarschijnlijkheid een lijnvormige verbinding die verschillende (potentiële) verblijfplaatsen met elkaar verbindt. Mogelijk gebruikt de steenmarter het betreffende bosje als verbinding tussen verschillende verblijfplaatsen. De voorgenomen ontwikkelingen / werkzaamheden leiden niet tot een overtreding van artikel 11.54 lid 1 onder a en b. Het opzettelijk doden van de steenmarter of beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen vindt niet plaats.

6.2.2 WEZEL

Door de voorgenomen ontwikkelingen / werkzaamheden wordt het functionele leefgebied waaronder het foerageergebied van de wezel aangetast. Door de ontwikkelingen / werkzaamheden wordt direct grenzend aan het noordelijk gelegen bosje een weg aangelegd en een hek geplaatst. Hiermee verdwijnt essentieel foerageergebied van de wezel. Het leefgebied van de Wezel is in tegenstelling tot die van de Steenmarter een stuk kleiner waardoor de voorgenomen ontwikkeling / werkzaamheden leiden tot het verdwijnen van essentieel foerageergebied. Met name het verdwijnen van essentieel foerageergebied direct gelegen aan de vaste rust- voortplanting en verblijfplaatsen zorgt ervoor dat de verblijfplaatsen en voorplantingsplaatsen ongeschikt worden en daardoor verdwijnen. De functionaliteit van het leefgebied tijdens (de realisatiefase) en na uitvoering van de activiteiten (de uiteindelijke opleveringsfase en gebruiksfase) kan door de ontwikkelingen / werkzaamheden niet worden gegarandeerd.

Het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de wezel is een overtreding van de Omgevingswet artikel 11.54 lid 1 onder b. Een vergunning voor een flora- en fauna activiteit is dan ook noodzakelijk om de ontwikkelingen / werkzaamheden uit te voeren. Deze vergunning kan worden verkregen als onderbouwd kan worden dat:

- Er een wettelijk belang zoals genoemd bij Artikel 8.74I lid 1 onder b ; van het Besluit kwaliteit leefomgeving van toepassing is op het project;
- Er geen alternatieven voor het voornemen zijn;
- De staat van instandhouding van de soort(en) niet in het geding is;
- Er voldoende leefgebied gemitigeerd/ gecompenseerd wordt;
- Er buiten de kwetsbare periode van de soort(en) wordt gewerkt.

6.3 HAAS

Verspreid over het projectgebied en in de direct aangrenzende locaties zijn meerdere hazen waargenomen. Zowel de projectlocatie als de directe omgeving is onderdeel van het leefgebied van de haas in de vorm van geschikt foerageergebied, rust- en voorplantingsplaats. Aannemelijk is dat aan de randen van het projectgebied, langs de sloten en ten noorden aan de rand van het bosje vaste rust- en voortplantingsplaatsen aanwezig zijn. De voorgenomen ontwikkelingen / werkzaamheden leiden tot het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van de haas.

Het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de haas is een overtreding van de Omgevingswet artikel 11.54 lid 1 onder b. Een vergunning voor een flora- en fauna activiteit is dan ook noodzakelijk om de ontwikkelingen / werkzaamheden uit te voeren. Deze vergunning kan worden verkregen als onderbouwd kan worden dat:

- Er een wettelijk belang zoals genoemd bij Artikel 8.74I lid 1 onder b ; van het Besluit kwaliteit leefomgeving van toepassing is op het project;
- Er geen alternatieven voor het voornemen zijn;
- De staat van instandhouding van de soort(en) niet in het geding is;
- Er voldoende leefgebied gemitigeerd/ gecompenseerd wordt;
- Er buiten de kwetsbare periode van de soort(en) wordt gewerkt.

6.4 GROTE LEEUWENKLAUW

Tijdens het veldonderzoek is het hele perceel afgelopen en zijn de meest geschikte locaties waar de grote leeuwenklauw kan voorkomen onderzocht. Er is tijdens het veldonderzoek geen grote leeuwenklauw aangetroffen binnen het projectgebied. Het voorkomen van grote leeuwenklauw binnen het projectgebied kan dan ook worden uitgesloten. Verder maatregelen met betrekking tot de grote leeuwenklauw is dan ook niet noodzakelijk.

6.5 NATUURNETWERK ZEELAND

Op grond van de effecttoetsing Natuurnetwerk Zeeland kan worden geconcludeerd dat er door de ontwikkeling / werkzaamheden geen ruimtesbeslag plaatsvindt op het Natuurnetwerk Zeeland. Daarnaast vindt er geen externe werking plaats op het Natuurnetwerk Zeeland of op kwalificerende soorten aangezien er geen geluiden, trillingen, lichteffecten, verstoring door beweging, verstoring door mechanische effecten of andere verstoringseffecten worden verwacht op een afstand van 1000 meter van het plangebied.

De voorgenomen ontwikkelingen / werkzaamheden zullen dan ook niet leiden tot aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Zeeland. Aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden op het Natuurnetwerk Zeeland kunnen dan ook met zekerheid worden uitgesloten. Nader onderzoek waaronder het uitvoeren van een nee- tenzij toets en het nemen van aanvullende beschermende maatregelen zijn daarom niet noodzakelijk.

BRONNEN

- Overheid.nl – Omgevingswet (regeling en besluit)
- Overheid.nl – Besluit activiteiten leefomgeving
- Overheid.nl – Besluit kwaliteit leefomgeving
- Overheid.nl – Omgevingsverordening zeeland
- Vleermuis.net
- Floron verspreidingsatlas
- Kennisdocument Buizerd Buteo buteo Versie 1.0, juli 2017
- www.synbiosys.alterra.nl/effectenindicator
- Kennisdocument BIJ12 Kleine marterachtigen Bunzing - Hermelijn – Wezel versie 1.1. juli 2024
- MinInv.nederlandsesoorten.nl
- NDFF-verspreidingsatlas
- Provincie Zeeland Geoviewer <https://www.zeeland.nl/loket/kaarten-en-cijfers/kaarten>
- Waarneming.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- Juridisch Kader behorende bij Kennisdocumenten Soortenbescherming Versie 1.0, juli 2017
- www.nederlandsesoorten.nl
- www.sovon.nl
- www.vogelbescherming.nl
- www.zeeland.nl
- www.omgevingswet.overheid.nl/regels-op-de-kaart

BIJLAGE 1: IMPRESSIE ONDERZOEKSLOCATIE

Foto1: overzicht projectgebied

Foto 2: overzicht projectgebied na oogst

Foto 3: randzone bosje ten noorden van het projectgebied aan zijde projectgebied

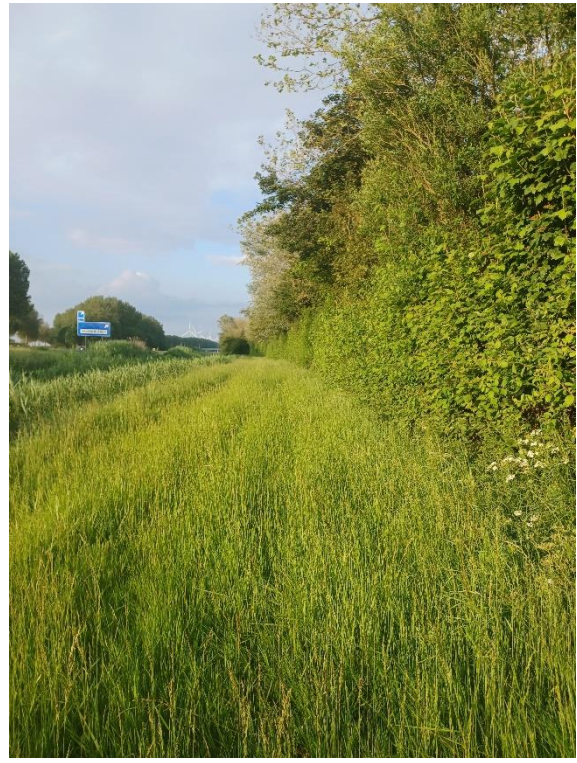

Foto 4: randzone bosje ten noorden van het projectgebied aan zijde N254

Foto 5: bosschage met bezet nestlocatie zwarte kraai

Foto 6: Gemaaide strook langs perceel

Foto 7: impressie van projectgebied ter hoogte van de krukweg

